

Κείμενο 1

«Οι ασυμβίβαστοι»

Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου, Οι σκληροί καιροί, εκδόσεις των Φύλων. (Απόσπασμα σε διασκευή).

Ο ασυμβίβαστος είναι μια πραγματικότητα του καιρού μας, γιατί δεν είναι ο ένας, ο μοναδικός και ο μοναχικός, καθώς άλλοτε, είναι πια οι πολλοί και ιδίως αυτοί οι νέοι που έρχονται με κραυγές και συχνά με απειλητικές χειρονομίες να μας επιπλήξουν για όσα έχουμε πράξει, για όσα έχουμε διασώσει και να μας στερήσουν το δικαίωμα της παρουσίας, αν το μπορέσουν.

Όταν μιλούμε για τους ασυμβίβαστους, έχουμε κυριότατα στον νου μας αυτούς τους νέους ανθρώπους. Το ασταμάτητο «όχι» τους. Έγραψα κάπου αλλού, και το πιστεύω πάντα, πως η Ιστορία προχωρεί με το «όχι», δεν προχωρεί με το «ναι». Με το «ναι» αποτελματώνεται. Το «όχι» μπορεί και να έχει ατομική προέλευση, να είναι η εξέγερση ενός προσώπου, μια αυτόβουλη ενέργεια. Το «ναι» σπανιότατα είναι η ολόψυχη και φωτισμένη συγκατάθεση. Στις περισσότερες περιπτώσεις προέρχεται από ραθυμία, ατολμία, αδιαφορία, ή έλλειψη εσωτερικής ανησυχίας. Το «ναι» πληρώνεται —και πλουσιοπάροχα κάποτε. Το «όχι» πληρώνει —και αδρότατα κάποτε.

Και, φυσικά, αυτή τη στιγμή δεν πρόκειται για το «όχι» του αντιρρησία, του αρνητικού τύπου, που είναι απαράγωγος από φυσικού του και πολεμάει κι απαρνιέται τα πάντα για να μπορέσει αυτόνομα να υπάρξει, όπως συχνά συμβαίνει στην ανέλιξη της πνευματικής ζωής, όπου στέρφοι και πικρόχολοι και κακόπιστοι προσπαθούν να πλάσουν ένα ατομικό πεπρωμένο με την αδιάκοπη άρνηση, καθώς τα σκυλιά που γαβγίζουν και γρούζουν, γιατί δεν έχουν άλλο τρόπο να δηλώσουν την ύπαρξή τους. Ο λόγος είναι για το φωτισμένο, συλλογισμένο, σταθερό, αμετακίνητο «όχι», για μια απόφαση ψυχής και πνεύματος.

Η κραυγή των σύγχρονων ασυμβίβαστων, τουλάχιστον των περισσότερων —γιατί καμιά γενίκευση δεν είναι σωστή— είναι μια αυθόρμητη κίνηση, που δεν έχει προφτάσει να συλλογιστεί τον εαυτό της. Και τούτο είναι η αδυναμία της. Τα «άγουρα χρόνια» είναι όλο φλόγα. Άλλωστε, εμείς οι πρεσβύτεροι αυτή τη φλόγα τη θεωρούμε προνόμιο και τη μακαρίζουμε. Και η φλόγα δεν φωτίζει μονάχα: πυρπολεί κιόλας και κατακαίει και μεταμορφώνει σε στάχτη. [...].

Οι ασυμβίβαστοι «ασεβούν» και προς την παράδοση. Την υποβάλλουν σ' εξαντλητική ανάκριση, για να την αναγκάσουν να ομολογήσει την κενότητά της, όπου, φυσικά, συμβαίνει να είναι κενή. Κι επειδή οι καιροί μας είναι σκληροί, η αντιπαραδοσιακή επιδρομή παίρνει τη μορφή καταιγίδας, που τρομάζει τους απλοϊκούς και εξουθενώνει τους ανυποψίαστους χρησιμοθηρικούς. Αυτή η αντιπαραδοσιακή επιδρομή μοιάζει με διάρρηξη σε καλά ασφαλισμένο χρηματοκιβώτιο. Η επίδραση, επομένως, των ασυμβίβαστων, ακόμη κι όταν δεν είναι φανερή, είναι φυσικό να έχει υποβάλει την παράδοση σε σκληρότατη δοκιμασία.

Κείμενο 2

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του Μιχάλη Κασσωτάκη Ο έφηβος και τα προβλήματά του, εκδ. «Ορόσημο», Αθήνα: 1980.

[...] Πολλοί είναι ακόμη οι γονείς που δεν ανέχονται την εξέγερση της εφηβείας, τις έντονες αντιδράσεις των μέχρι χθες συνετών, φρόνιμων και υπάκουων παιδιών τους, την επανεμφάνιση κακών συνηθειών, που είχαν για πολύ καιρό ξεχαστεί, την άρνηση συνεργασίας και το πνεύμα εριστικότητας που εμφανίζουν.

Αγνοούν οι γονείς αυτοί ότι τα παιδιά τους στην περίοδο αυτή, επιθυμώντας να αποκτήσουν την αυτονομία τους και να επιβεβαιώσουν την ανεξαρτησία τους, ενεργούν συχνά αντίθετα προς τις πατρικές επιθυμίες και ορέξεις. Και η αντίδραση αυτή είναι τόσο μεγαλύτερη όσο πιο έντονη είναι η επιμονή των γονέων στη συμμόρφωση των παιδιών τους προς το πατρικό μοντέλο τρόπου ζωής. Αν π.χ. αρέσουν στους γονείς τα κοντά μαλλιά και μιλούν συχνά με ειρωνεία για τους «μακρυμάλληδες», εξωθούν με τον τρόπο τους αυτό περισσότερο τον έφηβο γιο να γίνει «μακρυμάλλης» παρά να προτιμήσει τα κοντά μαλλιά. Αν αρέσει στους γονείς η κλασική μουσική ή τα παλιά τραγούδια, ενώ η μοντέρνα μουσική αντιμετωπίζεται με περιφρόνηση, οι προτιμήσεις των παιδιών θα στραφούν μάλλον προς τη μοντέρνα έξαλλη μουσική. Αν υπερτονίζεται στην οικογένεια η αξία της σεμνής ενδυμασίας και αποδίδεται μεγάλη σημασία στην εξωτερική εμφάνιση, οι πιθανότητες να προτιμήσει ο έφηβος το έξαλλο ντύσιμο είναι πάρα πολλές. Αν οι γονείς εκτιμούν ιδιαίτερα την καλή συμπεριφορά και αποδίδουν μεγάλη σημασία στο τυπικό «savoir – vivre», το παιδί, επιδιώκοντας να απαλλαγεί από την πατρική κηδεμονία, μπορεί να κάνει ακριβώς το αντίθετο. Πάμπολλα είναι τα παραδείγματα, τα οποία θα μπορούσε κανείς να αναφέρει σχετικά με αυτή την τάση των εφήβων να δρουν αντίθετα προς τις επιθυμίες των γονέων τους με πρόδηλη συχνά την πρόθεση να τους ερεθίσουν...

Κείμενο 3

ΣΤΑ ΕΙΚΟΣΙ ΤΟΥ...

Βασίλης Βασιλικός, «Τα Ποιήματα», εκδ. Πολύπλανο, Αθήνα: 1999.

Στα είκοσί του χρόνια πάνω ο Μύρων είπε:

«Δεν είμαι νέος πια». «Πια» γιατί;
αφού ποτέ μου δεν υπήρξα νέος!

Γιατί

Δεν συγκινήθηκα ποτέ από μια ζητιάνα
με το μωρό στο ισχνό βυζί της·
ούτε απ' τις ρόδες των τσιγγάνικων κάρων
που κουβαλούν τους έξαλλους θιάσους·
τα χελιδόνια που φωλιάζαν στα μπαλκόνια μου
τραγουδώντας το τραγούδι της αγάπης
μ' εκνευρίζανε με τις στριγγλιές φωνές τους
και χαλούσα τις φωτιές...

Γι' αυτό δεν είμαι νέος πια. «Πια» γιατί;
αφού ποτέ μου δεν υπήρξα νέος».
Απρίλης, 1951

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 ο συγγραφέας φαίνεται να παίρνει θέση υπέρ των γονέων ή να δικαιολογεί τη συμπεριφορά των νέων; Απάντησε σε 50 περίπου λέξεις με σχετικές αναφορές από το κείμενο (δεν λαμβάνονται υπόψη στη ζητούμενη έκταση).

Μονάδες 15

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Στη 2^η παράγραφο του Κειμένου 2 ο συγγραφέας διατυπώνει μία θέση. Ποια είναι αυτή (μονάδες 4) και σε ποιον βαθμό την τεκμηριώνει με πειστικό τρόπο (μονάδες 6);

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

α. Να εντοπίσεις τρεις τρόπους (γλωσσικές επιλογές, εκφραστικά μέσα, οργάνωση παραγράφου) με τους οποίους ο συγγραφέας στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 προσπαθεί να ενισχύσει τη θέση του. (μονάδες 6)

β. Να μετασηματίσεις στη 2^η παράγραφο του Κειμένου 1 τη φράση «...η Ιστορία προχωρεί με το “όχι”, δεν προχωρεί με το “ναι”», ώστε από μεταφορική λειτουργία ο λόγος να γίνει κυριολεκτικός. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την ψυχική διάθεση του ποιητικού υποκειμένου αξιοποιώντας τρεις σχετικούς κειμενικούς δείκτες. Παράλληλα, να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την παραδοχή στην οποία καταλήγει στο Κείμενο 3. (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15